

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА
Факультет гідрометеорології і екології
Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Майя НІКОЛАЄВА

2025 р.

ПРОГРАМА
КУРСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**Забезпечення реалізації державної політики у сфері державного нагляду
(контролю) за додержанням вимог законодавства про раціональне
використання, відтворення і охорону природних ресурсів,
використання та охорону земель, екологічну безпеку, оцінку впливу на
довкілля тощо**

Рівень вищої освіти освіта дорослих (післядипломна освіта)

Спеціальність Е2 Екологія

Програма підвищення кваліфікації «Забезпечення реалізації державної політики у сфері державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства про раціональне використання, відтворення і охорону природних ресурсів, використання та охорону земель, екологічну безпеку, оцінку впливу на довкілля тощо»

Розробники:

Сапко О.Ю., к.геогр.н, доц., доцент кафедри екологічного права і контролю;

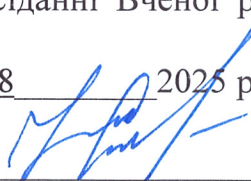
Чернякова О.І., ст. викл. кафедри екології та охорони довкілля;

Юрасов С.М., к.т.н., доц. кафедри екології та охорони довкілля.

Навчальна програма затверджена на засіданні Вченої ради ФГМіЕ ОНУ імені І.І. Мечникова

Протокол № 1 від. “ 29 ” 08 2025 р.

Голова вченої ради

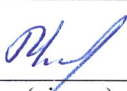

(підпис)

Микола СЕРБОВ

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні кафедри екології та охорони довкілля факультету гідрометеорології і екології:

Протокол № 1 від. “ 27 ” 08 2025 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Ангеліна ЧУГАЙ

Обсяг програми	90 год / 3 кредити ЄКТС
Строки виконання програми	1,5 тижні
Форма підвищення кваліфікації	Дистанційна
Мета	ознайомлення слухачів з основними законодавчими вимогами в галузі державної політики щодо раціонального використання та охорони природних ресурсів, охорони земель, екологічної безпеки
Завдання	сформувати у слухачів уявлення щодо Механізми реалізації державної політики у сфері раціонального використання та охорони природних ресурсів, екологічної безпеки, правового забезпечення, застосування екологічного законодавства у відповідній галузі
Напрями	Екологія, охорона довкілля та збалансоване природокористування
Перелік компетентностей, які вдосконалюються	Загальні компетентності (ЗК): K01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. K02. Здатність приймати обґрунтовані рішення. K03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). K04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Спеціальні (фахові) предметні компетентності (СК): СК01. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування. СК02. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства. СК03. Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління. СК04. Здатність до опанування міжнародного та вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем. СК05. Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
Очікувані результати	знання: - щодо механізмів реалізації державної політики у сфері раціонального використання та охорони природних ресурсів; - щодо правового забезпечення охорони природних ресурсів та застосування екологічного законодавства; - щодо стратегічних підходів до відтворення природних ресурсів; - щодо законодавчих основ та стратегії реалізації екологічної безпеки в Україні вміння:

	- виконувати дослідження в сфері екології, охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів, критично осмислювати та аналізувати основні положення державної політики у сфері державного нагляду (контролю) за додержанням вимог природоохоронного законодавства.
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка
Місце виконання програми	За місцезнаходженням суб'єкта підвищення кваліфікації, місцезнаходженням замовника програми, місцем формування групи.
Мінімальні та максимальна кількість осіб в групі	10 – 25 слухачів

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної програми	
		дистанційна форма навчання	
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>Е Природничі науки, математика та статистика</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>Е2 Екологія</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: <u>Освіта дорослих (післядипломна освіта)</u>	Курс на замовлення слухачів	
		Рік підготовки:	
		Семестр	
		Лекції	
		28	
		Практичні, семінарські	
		2 залік	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		60	
		Форма підсумкового контролю: Залік	

2. ПРОГРАМА КУРСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ) ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ВИМОГ ПРИРОДООХОРОННОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Тема 1. Механізми реалізації державної політики у сфері раціонального використання та охорони природних ресурсів.

Система державного управління у сфері природокористування: повноваження центральних органів виконавчої влади, місцевих держадміністрацій та органів місцевого самоврядування. Стратегічні та програмні документи у сфері охорони природних ресурсів (стратегії, концепції, державні програми). Інструменти реалізації державної політики: планування, регулювання, ліцензування, дозвільні процедури, екологічні стандарти. Механізми міжвідомчої координації та взаємодії з громадськістю. Принципи сталого розвитку та їх інтеграція в управлінські рішення.

Тема 2. Правове забезпечення охорони природних ресурсів та застосування екологічного законодавства.

Законодавство України у сфері охорони довкілля: закони, кодекси, підзаконні акти. Механізми правового регулювання раціонального використання природних ресурсів. Порядок здійснення державного нагляду за дотриманням природоохоронного законодавства. Види відповідальності за екологічні правопорушення: адміністративна, цивільно-правова, кримінальна. Особливості

застосування екологічних норм під час перевірок. Підготовка документів за результатами контролю: акти, протоколи, приписи, розрахунок шкоди.

Тема 3. Стратегічні підходи до відтворення природних ресурсів: державні програми та інструменти регулювання.

Наукові та управлінські засади відтворення природних ресурсів (лісових, водних, земельних, біорізноманіття). Аналіз державних програм відтворення та відновлення ресурсів: цілі, інструменти, показники ефективності. Стратегічне планування: оцінка стану ресурсів, прогнозування, визначення пріоритетів відтворення. Фінансові інструменти: державні інвестиції, екологічні фонди, механізми стимулювання. Взаємодія держави з науковими установами, бізнесом, міжнародними партнерами. Приклади успішних практик відтворення природних ресурсів в Україні та світі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЗАКОНОДАВЧІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Тема 4. Законодавчі та нормативні документи в галузі забезпечення екологічної безпеки в Україні.

Положення про екологічну безпеку у спеціалізованих законах України. Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року». Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року.

Тема 5. Методики оцінки ризику екологічних небезпек як механізм реалізації державної політики забезпечення техногенної безпеки.

ДСТУ ІЕС/ISO 31010:2013 Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику (ІЕС/ISO 31010:2009, IDT). Порядок ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки та ведення їх обліку. Методичні рекомендації «Оцінка канцерогенного та неканцерогенного ризику для здоров'я населення від хімічного забруднення атмосферного повітря». Методичні рекомендації «Оцінка ризику для здоров'я населення від забруднення атмосферного повітря». Методика оцінювання ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру та пожеж. Порядок управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру та пожеж. Порядок проведення оцінки ризиків, пов'язаних із впливом небезпечних хімічних речовин. Методика оцінки ризиків безпеки в системі освіти, пов'язаних із збройною агресією російської федерації проти України.

3. СТРУКТУРА КУРСУ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Дистанційна форма					
	разом	у тому числі				
		л	п/с	лаб	с.р.	залік
Змістовий модуль 1. Державна політика у сфері державного нагляду (контролю) за додержанням вимог природоохоронного законодавства <i>Тема 1. Механізми реалізації державної політики у сфері раціонального використання та охорони природних ресурсів.</i> <i>Тема 2. Правове забезпечення охорони природних ресурсів та застосування екологічного законодавства.</i> <i>Тема 3. Стратегічні підходи до відтворення природних ресурсів: державні програми та інструменти регулювання.</i>	58	18	-	-	40	-
Змістовий модуль 2. Законодавчі основи забезпечення екологічної безпеки в Україні <i>Тема 4. Законодавчі та нормативні документи в галузі забезпечення екологічної безпеки в Україні.</i> <i>Тема 5. Методики оцінки ризику екологічних небезпек як механізм реалізації державної політики забезпечення техногенної безпеки.</i>	32	10	-	-	20	2
Усього годин	90	28	-	-	60	2

4. САМОСТІЙНА РОБОТА

Види самостійної роботи:

1. Вивчення рекомендованої літератури до курсу.
2. Ознайомлення з особливостями структури освітньої компетентності

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин
1	<i>Тема 1. Механізми реалізації державної політики у сфері раціонального використання та охорони природних ресурсів.</i> Стратегічні та програмні документи у сфері охорони природних ресурсів (стратегії, концепції, державні програми). Принципи сталого розвитку та їх інтеграція в управлінські рішення.	16
2	<i>Тема 2. Правове забезпечення охорони природних ресурсів та застосування екологічного законодавства.</i>	12

	Законодавство України у сфері охорони довкілля: закони, кодекси, підзаконні акти. Механізми правового регулювання раціонального використання природних ресурсів.	
3	<i>Тема 3. Стратегічні підходи до відтворення природних ресурсів: державні програми та інструменти регулювання.</i> Наукові та управлінські засади відтворення природних ресурсів (лісових, водних, земельних, біорізноманіття). Аналіз державних програм відтворення та відновлення ресурсів: цілі, інструменти, показники ефективності.	12
4	<i>Тема 4. Законодавчі та нормативні документи в галузі забезпечення екологічної безпеки в Україні.</i> Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року».	10
5	<i>Тема 5. Методики оцінки ризику екологічних небезпек як механізм реалізації державної політики забезпечення техногенної безпеки.</i> Методика оцінювання ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру та пожеж. Порядок управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру та пожеж. Порядок проведення оцінки ризиків, пов'язаних із впливом небезпечних хімічних речовин.	10
	Всього	60

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі опанування курсу і викладення навчального матеріалу використовуються такі методи навчання:

- словесні методи: лекція, пояснення, обговорення, дискусія;
- наочні методи: презентація, ілюстрація.

Самостійна робота включає роботу з текстовим матеріалом та підготовку та підсумкового екзамену.

6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

При вивченні матеріалу курсу здійснюється підсумковий контроль, який проводиться з метою визначення рівня підготовки слухача з певних тем програми підвищення кваліфікації та здійснюється шляхом проведення атестаційного екзамену.

Об'єктом оцінювання є:

- програмний матеріал, який викладається на лекціях;
- програмний матеріал для самостійного вивчення, який передбачений програмою.

Підсумковий контроль – залік.

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Програма підвищення кваліфікації.

Мультимедійні презентації.

8. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Краснова М.В., Краснова Ю.А. Екологічне право України. Загальна частина: підручник. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2021. 190 с.
2. Боднарчук О.Г., Боднарчук О.І, Левчук П.Р. Екологічне право: навчальний посібник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 458 с.
3. Сапко О.Ю. Стратегія екологічної політики України: конспект лекцій. Одеса: ОДЕКУ, 2023. 88 с.
4. Сапко О.Ю. Інтегроване управління природокористуванням: конспект лекцій. Одеса: ОДЕКУ, 2024. 110 с.
5. Екосистеми і системний аналіз: наукова монографія / За ред. П.С. Гнатіва і В.В. Снітинського. Львів: Колір ПРО, 2017. 416 с.

Додаткова

1. Сергієнко Л.В., Дзюбенко О.М., Ожго С.В. Державна екологічна політика України та правовий механізм її формування і реалізації. *Економіка, управління та адміністрування*. 2019. № 3(89). С. 191 – 200.
2. Трегубенко Г.П. Державна політика в сфері природних ресурсів в Україні: аналіз та напрямки удосконалення. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. Вип. 5. С. 50 – 54.
3. Латишева О.В. Особливості правового забезпечення екологічної політики в системі впровадження стратегії сталого розвитку України. *Міжнародний журнал інноваційних технологій в економіці*. 2018. № 4(16). С. 35 – 40.
4. Оверковська Т.К. Правові засади відтворення природних ресурсів. *Право і суспільство*. 2022. № 1. С. 112 – 118.
5. Дуліба Є., Мельник О., Зленко А., Дураєва Н. Цілі сталого розвитку України і природокористування: актуальні проблеми досягнення збалансованості процесів використання та відтворення природних ресурсів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. № 1(25). С. 40 – 46.
6. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>.
7. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.

8. Положення про Державну екологічну інспекцію України: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2017 р. № 275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D0%BF#Text>.
9. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 5 квітня 2007 року № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>
10. ДСТУ ІЕС/ISO 31010:2013 Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику (ІЕС/ISO 31010:2009, IDT). Київ: Мінекономрозвитку України, 2015. 80 с.
11. Порядок ідентифікації об'єктів підвищеної небезпеки та ведення їх обліку. Постанова КМУ від 13.09.2022 № 1030. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kp 221030?an=13>.

Електронні інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека ОНУ імені І.І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua>.
2. Наукова періодика України. Сторінка відкритого доступу Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal>.
3. Репозитарій ОДЕКУ. URL: www.eprints.library.odeku.edu.ua.